

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Mesh-implantaten en langdurige gezondheidsklachten

Een overzicht van klachten en
behandelingen

Heeft u een mesh-implantaat, zoals een bekkenbodemb- of liesbreukmatje? En heeft u daar langer dan drie maanden last van? Dan is deze brochure voor u bedoeld. U vindt er een overzicht van gezondheidsklachten en de mogelijke behandelingen. Voor een aantal van deze klachten is er een behandeling mogelijk die klachten kan verlichten, maar niet voor allemaal. Deze behandelingen en waar u terecht kunt, vindt u ook terug in deze brochure.

Wat zijn mesh-implantaten?

Mensen kunnen een mesh-implantaat via een operatie in hun lichaam krijgen. Ze worden ook wel matjes of bandjes genoemd. Zo zijn er bijvoorbeeld bekkenbodematjes, liesbreukmatjes en plasbuisbandjes. Deze laatste worden ook wel slings of tapes genoemd.

Mesh-implantaten worden gebruikt om zachte weefsels in het lichaam die zijn verzwakt of gescheurd, te verstevigen. Met zacht weefsel bedoelen we het lichaamsweefsel tussen en om organen. Dit weefsel houdt de organen op hun plek. Zo houdt de buikwand de organen in de buik op hun plek.

Chirurgen gebruiken al meer dan 50 jaar mesh-implantaten. Deze implantaten worden geweven van draden van kunststof. Hiervoor wordt meestal gebruik gemaakt van

polypropyleen. Van dit materiaal worden bijvoorbeeld ook niet oplosbare hechtdraden gemaakt. Door de jaren heen zijn mesh-implantaten steeds verder verbeterd. Daardoor is de kans kleiner geworden dat mensen er lange tijd last van hebben.

Voor welke aandoeningen worden mesh-implantaten gebruikt?

Er zijn verschillende aandoeningen waarbij verzwakte weefsels verstevigd kunnen worden met een mesh-implantaat. Zoals bij een liesbreuk of wanneer de baarmoeder is verzakt. In figuur 1 staan de aandoeningen waarvoor mesh-implantaten worden gebruikt. Daar ziet u ook welke soort artsen het implantaat plaatsen.

Figuur 1. Aandoeningen waarvoor mesh-implantaten worden gebruikt. De locaties daarvan in het lichaam en welke artsen ze plaatsen.

Hoe ontstaan langdurige gezondheidsklachten?

Mesh-implantaten kunnen gezondheidsklachten veroorzaken. Het is normaal dat het even duurt voordat u zich weer helemaal goed voelt na een operatie met een mesh-implantaat. Wanneer spreken we van langdurige klachten? Als klachten langer dan drie maanden duren. En als de klachten niet passen bij een normaal herstel van de operatie. Deze klachten kunnen vele jaren duren of pas na jaren ontstaan.

Er zijn verschillende oorzaken van langdurige klachten. Het kan komen omdat u bent geopereerd: bij elke operatie is er een kans dat er ongewenste en blijvende schade ontstaat. Daarnaast kan het mesh-implantaat zelf klachten veroorzaken. Voorbeelden van oorzaken die klachten kunnen geven zijn:

- het implantaat kan na de operatie krimpen;
- het implantaat kan bloot komen te liggen, bijvoorbeeld in de vagina;
- het implantaat kan tegen omliggende organen komen te liggen en deze beschadigen;
- er kan een zenuw in het mesh-implantaat groeien;
- er kan te veel littekenweefsel rondom het mesh-implantaat ontstaan.

Welke langdurige gezondheidsklachten zijn er?

Lokale klachten

Klachten die u voelt in de omgeving van het implantaat, noemen we lokale klachten. Er zijn verschillende soorten lokale klachten. Een mesh-implantaat kan bijvoorbeeld pijn of andere klachten veroorzaken doordat het irriteert op de plek waar het zit.

De meest gehoorde langdurige klacht is pijn. Het kan een onprettig gevoel zijn, maar ook hevige pijn. Ook kan de pijn op andere plekken gevoeld worden bijvoorbeeld in de rug of benen. Dit wordt uitstralende pijn genoemd. Pijnklachten kunnen per patiënt erg verschillen. Een andere (pijn)klacht in de directe omgeving van het implantaat is bijvoorbeeld een brandend gevoel. Pijnklachten kunnen zodanig ernstig zijn dat ze u beperken in uw dagelijkse bezigheden of problemen geven met bijvoorbeeld zitten en bewegen.

Voor een overzicht van mogelijke langdurige klachten zie Tabel 1.

Systemische klachten

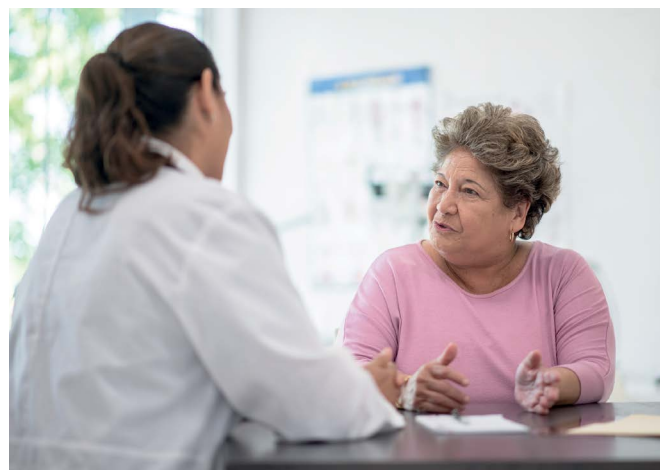
Naast lokale klachten melden sommige patiënten algemene lichamelijke klachten. Deze klachten kunnen in het hele lichaam te voelen zijn en worden daarom systemische klachten genoemd. Het gaat onder andere om klachten aan de spieren en gewrichten, vermoeidheid, een koortsachtig gevoel, klachten van het zenuwstelsel, een droge mond of droge ogen.

Het is nog niet duidelijk wat deze systemische klachten veroorzaakt. Er is geen wetenschappelijk bewijs dat mesh-implantaten systemische klachten kunnen veroorzaken, maar er is ook geen bewijs dat mesh-implantaten er niet de oorzaak van kunnen zijn.

Wat kan ik doen als ik langdurige klachten heb?

U vindt in Tabel 1 een overzicht van langdurige klachten en mogelijke behandelingen. Helaas kunnen niet alle langdurige klachten verholpen worden. Soms kan een behandeling wel zorgen voor vermindering van de klachten. Het is bij alle langdurige klachten belangrijk dat u contact opneemt met de arts die het implantaat heeft geplaatst. Uw behandelend arts is het eerste aanspreekpunt voor nazorg bij klachten. Mogelijk moet u voor een behandeling worden doorverwezen naar een andere behandelaar gespecialiseerd in uw klachten.

Zoals genoemd onder het kopje 'Welke langdurige gezondheidsklachten zijn er?' is vaak niet duidelijk waar systemische klachten door worden veroorzaakt. Hierdoor is er nog geen behandeling beschikbaar. Wel zijn er mogelijk behandelingen die deze klachten kunnen verlichten. Voor deze zorg kunt u terecht bij uw huisarts.

Tabel 1. Overzicht van mogelijke langdurige klachten en behandelingen. De behandelingen staan op volgorde van mogelijke bijkomende risico's (laag naar hoog).

Klacht	Een behandeling kan bestaan uit	Via uw behandelend arts, kunt u doorverwezen worden naar een eventuele medebehandelaar
Pijn bij vrijen, zitten, lopen, staan, liggen, sporten enzovoorts	<ul style="list-style-type: none"> • (Bekken)fysiotherapie • Psychologische of seksuologische therapie • Verwijderen blootliggend deel van implantaat • Medicijnen tegen pijn • Lokale injectie met een plaatselijk verdovingsmiddel of ontstekingsremmer • Heroperatie om het implantaat (gedeeltelijk) te verwijderen of een zenuw te verwijderen 	<ul style="list-style-type: none"> • (Bekken)fysiotherapeut • Psycholoog • Seksuoloog • Pijnarts (anesthesioloog) • Revalidatie arts • Chirurg, (uro-)gynaecoloog en/of uroloog
Zenuwpijn	<ul style="list-style-type: none"> • Psychologische of seksuologische therapie • Medicijnen tegen pijn • Lokale injectie met een plaatselijk verdovingsmiddel • Stroombehandeling van de zenuw • Heroperatie om het implantaat (gedeeltelijk) te verwijderen of een zenuw te verwijderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Psycholoog • Seksuoloog • Pijnarts (anesthesioloog) • Chirurg, (uro-)gynaecoloog en/of uroloog
Prikkelend gevoel of pijn in de vagina die verergert bij inspanning	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapie • Medicijnen tegen pijn • Lokale injectie met een plaatselijk verdovingsmiddel of ontstekingsremmers • Heroperatie om het implantaat (gedeeltelijk) te verwijderen of een zenuw te verwijderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapeut • Pijnarts (anesthesioloog) • (Uro-)gynaecoloog
Onregelmatige vaginale bloeding of afscheiding	<ul style="list-style-type: none"> • Hormoon (oestrogenen) crème • Verwijderen blootliggend deel van implantaat • Heroperatie om implantaat (gedeeltelijk) te verwijderen 	<ul style="list-style-type: none"> • (Uro-)gynaecoloog
Brandende pijn	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapie • Medicijnen tegen pijn • Stroombehandeling van de zenuw • Lokale injecties met een plaatselijk verdovingsmiddel of ontstekingsremmers • Verwijdering van de zenuw 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapeut • Pijnarts • Chirurg, (uro-)gynaecoloog en/of uroloog
Blijvende of terugkerende klachten van urine incontinentie	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapie <p>Bij aandrang incontinentie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behandeling met medicijnen • Stroombehandeling of neuromodulatie • Botuline toxine injecties in de blaas 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapeut • Uroloog en/of (uro-)gynaecoloog

Tabel wordt vervolgd op de volgende pagina.

Klacht	Een behandeling kan bestaan uit	Via uw behandelend arts, kunt u doorverwezen worden naar een eventuele medebehandelaar
Blijvende of terugkerende klachten van ongewilde ontlasting of verstopping	<ul style="list-style-type: none"> • Adviezen over leefstijl zoals voeding, bewegen en drinken • Medicatie (laxeermiddelen, middelen die de dikte van ontlasting beïnvloeden) • Bekkenfysiotherapie (ballontherapie, biofeedback, elektrostimulatie) • Darmspoelen • Heroperatie i.v.m. blijvende of terugkerende klachten 	<ul style="list-style-type: none"> • Voedingsdeskundige • Maag darm lever arts • Bekkenfysiotherapeut • Chirurg en/of (uro-)gynaecoloog
Terugkerende verzakking	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapie • Vaginaal pessarium • Heroperatie i.v.m. terugkerende verzakking 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekkenfysiotherapeut • Chirurg en/of (uro-)gynaecoloog
Terugkerende liesbreuk	<ul style="list-style-type: none"> • Breukband • Heroperatie i.v.m. terugkerende liesbreuk 	<ul style="list-style-type: none"> • Chirurg

Het kan zijn dat u er met uw behandelend arts niet uitkomt wat het beste voor u is. Dan kunt u altijd advies vragen aan een andere arts of zorginstelling (second opinion). Uw eigen arts is verplicht hieraan mee te werken en kan u adviseren bij wie u het beste terecht kan. In principe mag u zelf de andere arts of instelling uitkiezen. U vindt onderaan deze brochure een aantal overzichtskaarten met medische centra waar u terecht kunt met langdurige klachten. In deze centra is men bekend met deze problematiek en kan men u helpen bij het vinden van de juiste zorg.

Zowel bij lokale als systemische lichamelijke klachten kan het waardevol of nodig zijn om emotionele ondersteuning te krijgen. Hiervoor kunt u terecht bij een psycholoog.

Kan een mesh-implantaat worden verwijderd?

Het mesh-implantaat kan niet altijd (helemaal) worden weggehaald. Of het kan, hangt van verschillende omstandigheden af. Bijvoorbeeld van de plaats van het implantaat. Of van de grootte van het deel van het implantaat dat moet worden weggehaald. Het verwijderen van een mesh-implantaat brengt risico's met zich mee.

Voordat u hier een beslissing over neemt, bespreekt uw arts met u het verwachte effect op uw klacht. Sommige klachten kunnen hiermee verholpen worden. Het kan ook zijn dat de klachten niet (helemaal) weggaan, of zelfs verergeren.

Ook kunnen er nieuwe klachten ontstaan of kan het oorspronkelijke probleem terugkeren.

Mogelijk moet u voor het verwijderen van uw mesh-implantaat worden doorverwezen naar een andere arts. Er zijn medische centra waar men ervaring heeft met het (voor een deel) verwijderen van een mesh-implantaat. U heeft hiervoor een verwijzing nodig van uw arts of huisarts. U vindt hieronder een aantal overzichtskaarten met medische centra waar men u kan helpen bij het vinden van de juiste zorg.

Locaties waar u terecht kunt met langdurige klachten

In onderstaande overzichtskaarten ziet u de centra waar u terecht kunt met langdurige klachten. In deze centra kan men u helpen bij het vinden van de juiste zorg. De overzichtskaarten zijn ingedeeld per medisch discipline: gynaecologie, urologie en heelkunde/chirurgie. Als u een verwijzing van uw arts of huisarts heeft, kunt u contact opnemen met de afdeling van het centrum. Let op, uw zorgverzekering kan mogelijk bepalen waar u wel en niet terecht kunt voor een second opinion. Dit overzicht is opgesteld op 10 mei 2022. Een actueel overzicht is te vinden op: <https://bekkenbodemqall.nl/woordenlijst-bekken-bodemmatjes-nazorgbijklachten>.

Locaties van centra met afdelingen gynaecologie

1 Amsterdam UMC
Amsterdam

2 Bergman Clinics
Amsterdam

3 Bergman Clinics
Alkmaar

4 Bergman Clinics
Almere

5 Bergman Clinics
Ede

6 Bergman Clinics
Hilversum

7 Bergman Clinics
Heereveen

8 Groene Hart Ziekenhuis
Regio Gouda

9 Isala Klinieken
Regio Zwolle

10 Jeroen Bosch Ziekenhuis
Den Bosch

11 Martini Ziekenhuis
Groningen

12 Meander Medisch Centrum
Regio Amersfoort

13 Medisch Spectrum Twente
Enschede

14 Noordwest Ziekenhuisgroep
Alkmaar

15 Radboudumc
Nijmegen

16 Spaarne Gasthuis
Hoofddorp

17 St. Antonius Ziekenhuis
Regio Nieuwegein

18 UMC Utrecht
Utrecht

19 Ziekenhuis Gelderse Vallei
Ede

20 Zuyderland Medisch Centrum
Heerlen

Locaties van centra met afdelingen urologie

1 **Albert Schweitzer Ziekenhuis**
Dordrecht

2 **Amphia Ziekenhuis**
Regio Breda

3 **Amsterdam UMC**
Amsterdam

4 **Catharina Ziekenhuis**
Eindhoven

5 **Erasmus MC***
Rotterdam

6 **Gelre Ziekenhuis**
Apeldoorn

7 **HagaZiekenhuis***
Den Haag

8 **Isala Klinieken***
Regio Zwolle

9 **LUMC**
Leiden

10 **Maastricht UMC+***
Maastricht

11 **OLVG**
Amsterdam

12 **Radboudumc**
Nijmegen

13 **Reinier de Graaf Gasthuis**
Delft

14 **Rijnstate***
Arnhem

15 **St. Franciscus Gasthuis***
Rotterdam

16 **UMC Utrecht***
Utrecht

17 **Viecuri Medisch Centrum**
Venlo

18 **Zaans Medisch Centrum**
Zaandam

* Levert ook complexe complicatie zorg.
Voor inzicht in wat complexe complicatie zorg is, zie bijlage van de NVU:
<https://www.nvu.nl/verenigingsinformatie/nieuws/details?nieuwsid=c052faab-ea5f-4f9c-afca-6fb725ba8721>.

Locaties van centra met afdelingen heekunde

-
- A map of the Netherlands is shown in yellow, with 34 numbered blue circles indicating the locations of centers with vascular departments. The numbers correspond to the list provided below. The map shows a high density of centers in the central and western parts of the country, with a few scattered in the north and south.
- 1 Adrz**
Goes
 - 2 Adrz**
Vlissingen
 - 3 Amsterdam UMC Complex Buikwandcentrum**
Amsterdam
 - 4 Anna Ziekenhuis**
Geldrop
 - 5 Diakonessenhuis**
Utrecht
 - 6 Diakonessenhuis**
Zeist
 - 7 Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis**
Regio Tilburg
 - 8 Elkerliek Ziekenhuis**
Helmond
 - 9 Flevoziekenhuis Complex Buikwandcentrum**
Almere
 - 10 Maastricht UMC+**
Maastricht
 - 11 Martini Ziekenhuis**
Groningen
 - 12 Maxima MC**
Veldhoven
 - 13 Meander Medisch Centrum**
Regio Amersfoort
 - 14 Noordwest Ziekenhuisgroep**
Alkmaar
 - 15 Noordwest Ziekenhuisgroep**
Den Helder
 - 16 OLVG**
Amsterdam
 - 17 Reinier de Graaf Gasthuis**
Delft
 - 18 Rijnstate**
Arnhem
 - 19 Rode Kruis Ziekenhuis**
Beverwijk
 - 20 St. Franciscus Gasthuis**
Rotterdam
 - 21 Spaarne Gasthuis**
Haarlem
 - 22 Spaarne Gasthuis**
Hoofddorp
 - 23 Tergooi MC**
Hilversum
 - 24 Tergooi MC**
Blaricum
 - 25 Treant Zorggroep**
Regio Emmen
 - 26 UMCG**
Groningen
 - 27 UMC Utrecht**
Utrecht
 - 28 Ziekenhuis Amstelland**
Amstelveen
 - 29 Ziekenhuis Gelderse Vallei**
Ede
 - 30 Ziekenhuis Nij Smellinghe**
Drachten
 - 31 Ziekenhuis St. Jansdal**
Harderwijk
 - 32 ZorgSaam Ziekenhuis**
Terneuzen
 - 33 Zuyderland Medisch Centrum**
Heerlen
 - 34 Zuyderland Medisch Centrum**
Sittard

Monst-Kaak-Aangezichts chirurgie	2,7	2 ^e
Neurochirurgie	0,9	BG
Neurologie	0,7	BG
Oogheelkunde	0,9	BG
Orthopedie	0,3	BG
Pijnkliniek	0,1	BG
Plastische Chirurgie	0,6	BG
Podotherapie	0,8	BG
Psychische Behandelkamers	0,2	BG
Klinische Immunologie	1,5	BG
	0,6	BG
	1,5	BG

Klachten melden bij MEBI en LMZ

Het is belangrijk dat implantaten veilig zijn en dat eventuele gezondheidsklachten hierover gemeld worden. Dat kan bij uw behandelend arts, maar ook bij het Meldpunt en Expertisecentrum Bijwerkingen Implantaten (MEBI). Het MEBI verzamelt meldingen van gezondheidsklachten waarvan vermoed wordt dat deze veroorzaakt zijn door een implantaat. Als u zo'n vermoeden heeft, kunt u dat hier melden. Hiermee kunt u ook andere patiënten helpen. Want als er veel of bijzondere bijwerkingen worden gemeld, dan kan het MEBI zorgverleners, burgers en de overheid hierover informeren. Kijk voor meer informatie en het meldformulier op de website van MEBI: www.rivm.nl/mebi.

Voor vragen of klachten over een zorgverlener, een medicijn of een medisch hulpmiddel kunt u contact opnemen met het Landelijk Meldpunt Zorg (LMZ) van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd via <https://www.igj.nl/onderwerpen/klacht-of-vraag-over-zorg-of-jeugdhulpverlening/contact>.

Contact met lotgenoten en ervaringsdeskundigen

Heeft u behoefte aan contact met lotgenoten of ervaringsdeskundigen, dan kunt u contact opnemen met lotgenotenorganisatie MeshedUp of patiëntenorganisatie Bekkenbodem4All.

Deze brochure is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van VWS. Het is een gezamenlijk initiatief van het RIVM, patiëntenorganisaties LOC Waardevolle zorg, Bekkenbodem4All en Patiëntenfederatie Nederland en lotgenotenorganisatie MeshedUp. De volgende beroepsverenigingen van medisch specialisten hebben eraan meegewerkt: de Nederlandse Vereniging voor Heelkunde (NVvH), de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG), de Nederlandse Vereniging voor Urologie (NVU), de Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie (NVA, sectie pijngeneeskunde), de Dutch Hernia Society, de Nederlandse Vereniging voor Gastro-intestinale Chirurgie (NVGIC) en de Nederlandse Vereniging voor Immunologie (NVVI).

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

mei 2022

De zorg voor morgen begint vandaag